

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จนได้ชื่อว่าเป็นอารยประเทศนั้นย่อมต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวสำหรับประเทศไทยนั้น รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและถือว่าการจัดการศึกษาเป็นความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องจัดและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพทุกระดับ ดังปรากฏในแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 หมวดที่ 2 ข้อ 10 (2520: 5) ว่า "รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษา โดยถือว่าการศึกษามีความสำคัญในอันดับสูงยิ่งแห่งกิจการรัฐ"

ส่วนเครื่องมือที่สำคัญซึ่งจะนำมาใช้เพื่อการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ก็คือ ภาษาและการสื่อความหมาย นั่นก็คือต้องใช้ภาษาไทยที่เป็นภาษาของชาติ เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อทำความเข้าใจตลอดจนใช้ในการศึกษาวิชาการแขนงต่าง ๆ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมหรรษ์ (2523: 3) ได้กล่าวว่า "ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการศึกษา และเสาะแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาการสาขาต่าง ๆ " ดังนั้นในการที่จะพัฒนาประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยภาษาของชาติให้ได้รับความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งในวงการศึกษานี้เสียก่อน ดังที่ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523: 99) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่า "ถ้าเราต้องการปรับปรุงการศึกษาให้มีความหมายแก่ชีวิตเราก็ต้องรีบเร่งปรับปรุงการสอนภาษาไทยโดยเร็วที่สุด เพราะภาษาเป็นชีวิตของชาติ เป็นศูนย์รวมความคิดของชาติ และภาษาเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาของบุคลิภาพเกือบทุกด้าน"

ด้วยเหตุที่ภาษามีความสำคัญเช่นนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับของหลักสูตรที่นักเรียนทุกคนต้องศึกษาดังแต่ เริ่มเรียนจนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัศึกษาก็ยังเป็นปัญหาที่ประสบมานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดจากผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการทดสอบคุณภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2529 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม ด้านความคิด วิชามหาวิทยาลัยคิดค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.58 ของคะแนนเต็ม 60 (กรมวิชาการ 2529: 38) ซึ่งนับว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนวิชาภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

สาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำนั้นก็คือการขาดความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2524: 3-9) ได้เสนอรูปแบบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับขบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนนั้น คือ ความรู้ก่อนเรียน ความสนใจของผู้เรียน เวลาที่ใช้ในการเรียน และคุณภาพของการสอน เช่นเดียวกับแมคเคลแลนด์ (McClelland 1969: 2339-A) ได้ศึกษาตัวแปรที่ไม่ใช่ทางด้านสติปัญญาที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในระดับมหาวิทยาลัย พบว่า ความสนใจก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา พิทักษ์สาสิ (2527) เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียน สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ที่พบว่า ตัวแปรด้านลักษณะของนักเรียน ซึ่งได้แก่ พื้นความรู้เดิม นิสัยและทัศนคติในการเรียน ความสนใจในการเรียน แรงจูงใจและความสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยตรง

จากความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในการเรียนดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุผลที่จะกล่าวได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาขาดความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทย อันเป็นปัญหาสำคัญที่สืบเนื่องมาช้านาน สุจริต เทียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2523: 8) ได้กล่าวถึงปัญหานี้พอสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนวิชาภาษาไทย เนื่องจากมีทัศนคติไม่ดีต่อภาษาไทย มีความรู้สึกที่ภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก ต้องท่องจำมาก แต่คะแนนน้อย ทำให้เบื่อหน่าย นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทยเพราะถือว่าเป็นภาษาของตน ไม่ต้องเรียนก็พูดได้อยู่แล้ว นอกจากนี้ สมถวิล วิเศษสมบัติ (2528: 235) ยังได้กล่าวว่า "นักเรียนเบื่อเรียนวิชาภาษาไทย เพราะเนื้อหาซับซ้อน วิธีสอนซ้ำซาก อุปกรณ์ไม่น่าสนใจ ครูผู้สอนก็ดูเคร่งครัดและเจ้าระเบียบ"

งานวิจัยของ มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย (2517) เรื่อง "ปัญหาการสอนภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม" พบว่า สาเหตุที่นักเรียนไม่เลือกเรียน

วิชาเลือกภาษาไทยนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เลือกเรียน เพราะไม่สนใจเรียนวิชาเลือกในหมวดภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี สายสิทธิ์ (2524) เรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ที่พบว่าปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่เกิดจากตัวผู้เรียนนั้น เนื่องมาจาก นักเรียนมีความรู้พื้นฐานทางภาษาไทยไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทย นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และยังมีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่เรียนนั้น เข้าใจยากจึงทำให้ไม่สนใจในการเรียน

ฉะนั้นในการส่งเสริมคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ผู้ที่จะไปพัฒนาประเทศต่อไปให้ได้ผลดีนั้น เราจะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยดังกล่าวข้างต้นจะต้องเร่งสร้างความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยให้เกิดแก่ผู้เรียนเสียก่อน เพราะเมื่อคนเราสนใจสิ่งใดก็จะเรียนรู้สิ่งนั้นได้ดีและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528: 234) กล่าวว่า "ความสนใจเป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีได้เป็นอย่างมาก ถ้าบุคคลใดมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนใด ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี"

ความสนใจเป็นลักษณะที่มีจิตใจจดจ่ออยู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อเกิดนาน ๆ แล้วทำให้เกิดความตั้งใจได้ ด้วยเหตุนี้เด็กที่มีความสนใจในการเรียนจะทำให้เกิดความตั้งใจเรียนด้วยการเรียนด้วยความสนใจผู้เรียนย่อมมีสมาธิในการเรียน เมื่อมีสมาธิก็สามารถติดตามเนื้อหาที่เรียนได้โดยตลอด ดังที่ มาร์ริน เพาเวล (Marrin Powell 1963: 330) ได้ให้ทัศนะโดยสรุปว่า ความสนใจเป็นแรงผลักดันอันหนึ่งที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำการใดสำเร็จลุล่วงได้ ถ้าบุคคลใดมีความสนใจในงานใดหรือกิจกรรมใดแล้ว บุคคลนั้นจะมีแรงกระตุ้นสูงในการทำงานนั้นด้วย

ความสนใจเกิดขึ้นด้วยสาเหตุหลายประการด้วยกัน สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2518: 75) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความสนใจไว้ดังนี้

1. เกิดจากการเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ
2. เกิดจากแรงจูงใจของสิ่งเร้า
3. เด็กมีความถนัดในสิ่งนั้นและมีประสบการณ์มาบ้างแล้ว
4. เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อเด็ก

5. เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของเด็ก
6. เป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับเด็ก และทำให้เด็กตื่นเต้น

ในการเรียนการสอนนั้นสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือช่วยเสริมความสนใจในการเรียนให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนนั้นประกอบด้วยปัจจัยหลายประการด้วยกัน พันทิพา อุทัยสุข (2523: 173) ได้กล่าวถึงปัจจัยเหล่านั้นโดยแยกออกเป็นกลุ่มสำคัญ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อเด็กในหลายด้านรวมทั้งด้านการเรียน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการแสดงออก
2. ครูมีความสำคัญโดยตรงกับกระบวนการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้เด็กเกิดความอยากเรียน

3. สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

วิทยาลัยครูสวนดุสิต (2519: 258-259) ได้กล่าวถึงการสร้างความสนใจให้แก่ นักเรียนในการเรียนการสอน โดยสรุปได้ดังนี้

1. การเร้าความสนใจด้วยอุปกรณ์การสอน
2. การเร้าความสนใจด้วยการซักถาม ครูสามารถใช้คำถามซักถามนักเรียนให้นักเรียนคิดและตอบคำถามโดยอาศัยประสบการณ์เดิม เพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ
3. การให้นักเรียนเล่าถึงประสบการณ์ ครูให้นักเรียนออกมาเล่าประสบการณ์ที่หน้าชั้น สั้น ๆ ให้เพื่อน ๆ ฟัง
4. การจัดสถานการณ์ ครูที่มีความคิดริเริ่มมักนิยมสร้างสถานการณ์ขึ้น เพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน
5. การจัดสภาพแวดล้อม ครูที่มีความเชื่อในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมจะสนใจใช้วิธีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน
6. การใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนหลายอย่างที่ครูสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเร้าความสนใจของนักเรียนได้

ความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดของ ประสาร ทิพย์ธารา (2521: 101) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างความสนใจว่าอาจทำได้หลายทาง ดังนี้

1. ครูดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการอย่างรู้ยากเห็น โดยหาเรื่องแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาเล่าให้ฟัง
2. สอนให้สนุก หากคำพูดที่ตลกและชวนขบขันเข้ามาแทรกในคำอธิบาย หรือยกตัวอย่างที่สนุกสนานประกอบคำอธิบาย
3. ท้าบทเรียนให้เข้าใจง่าย แจ่มกระจ่างไม่คลุมเครือ
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

นอกจากนี้ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2528: 93) ยังได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน ไว้ดังนี้

1. ก่อนลงมือสอนควรจัดให้มีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้อุปกรณ์ หรือสื่อการสอน
2. พยายามจัดกิจกรรมและบทเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
3. จัดทำ ทำ และใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบบทเรียนเป็นประจำ
4. มอบหมายงานหรือกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของนักเรียน
5. จัดกิจกรรมหรือมอบหมายงานที่ช่วยให้นักเรียนได้พบกับความสำเร็จ
6. จัดกิจกรรมที่เป็นปัญหา เพื่อฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น
7. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนให้มากที่สุด
8. ครูพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสนใจครู และสนใจวิชาที่ครูสอนด้วย
9. จัดบทเรียนให้สอดคล้องและมีความหมายต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสนใจบทเรียนได้มากที่สุด
10. รายงานผลการเรียนให้นักเรียนได้ทราบ เป็นระยะ ๆ
11. พยายามจัดหาสื่อการเรียนการสอนประเภทสไลด์ประกอบเสียง และภาพยนตร์ประกอบเสียงในการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจวิชาที่เกี่ยวข้อง
12. จัดกิจกรรมให้มีการแข่งขันสลับกับกิจกรรมการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนนั้นจะต้องคำนึงถึงความสนใจของนักเรียน ซึ่งมีสาเหตุหลายประการที่จะทำให้ความสนใจของนักเรียนนั้นเกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านเพื่อนนักเรียน ด้านหนังสือเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านการประเมินผล และด้านสภาพแวดล้อม (ทางบ้าน ในโรงเรียน และในชุมชน) ว่าเกี่ยวข้องกับความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในการที่จะปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านครูผู้สอน ด้านเพื่อนนักเรียน ด้านหนังสือเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านการประเมินผล และด้านสภาพแวดล้อม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนระดับชั้น ม.1 ม.2 และม.3 ปีการศึกษา 2531 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 6
2. ปัจจัยที่จะศึกษา จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านต่อไปนี้

- 2.1 ด้านครูผู้สอน
- 2.2 ด้านเพื่อนนักเรียน
- 2.3 ด้านหนังสือเรียน
- 2.4 ด้านการจัดกิจกรรมการสอน
- 2.5 ด้านสื่อการสอน
- 2.6 ด้านการประเมินผล
- 2.7 ด้านสภาพแวดล้อม (ทางบ้าน ในโรงเรียน และในชุมชน)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีจิตใจจดจ่อ ความรู้สึกชอบหรือความพอใจ ในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินที่ได้กระทำสิ่งนั้น
2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจ หมายถึง สิ่งที่จะกระตุ้นหรือมีอิทธิพลทำให้เกิดความสนใจขึ้นแก่นักเรียน
3. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2531 ในเขต การศึกษา 6
4. เขตการศึกษา 6 หมายถึง อาณาเขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ การศึกษา ซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม อันได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี ชัยนาท อุทัยธานี อ่างทอง และพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการ เรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการมัธยมศึกษาในการที่จะพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจจะศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชา ภาษาไทยต่อไป